

به نام خداوند رنگین کمان

خداوند بخشنده مهربان

ادبیات فارسی
پایه هشتم
درس چهارم
یادآوری اجزای جمله

تهیه و تنظیم :
شیرین عبابافها
دبیرستان گل های خرد

اجزای تشکیل دهنده جمله را نام ببرید

اصلی ترین بخش جمله و محور معنایی آن چه نام دارد ؟

سال گذشته آموختید که برای انتقال پیام به شنونده یا خواننده از «جمله» استفاده می‌کنیم. آن بخش از جمله که دربارهٔ انجام عمل، رویداد یا ایجاد حالت، اطلاعاتی به ما می‌دهد، «**فعل**» جمله است. فعل، اصلی‌ترین بخش جمله و محور معنایی آن است. معنی هر فعل، تعیین می‌کند که چند بخش دیگر باید در جمله ظاهر شوند. برخی از فعل‌ها مانند «رفت» تنها با گرفتن نهاد کامل می‌شوند؛ بعضی دیگر مانند فعل «خواند»، علاوه بر نهاد، به مفعول هم نیاز دارند تا جملهٔ کاملی را تشکیل دهند؛ گروهی دیگر از فعل‌ها مانند «خرید» علاوه بر نهاد و مفعول، متمم هم می‌گیرند تا معنی کامل‌تری را به شنونده، انتقال دهند.

فعل	اسم				
	متمم		مفعول		نهاد
رفت.	—	—	—	—	فرهاد
خواند.	—	—	را	داستان	نرگس
خرید.	فروشنده	از	را	کتاب	مینا

در جدول بالا به واژه‌هایی که در ستون نهاد، مفعول و متمم آمده‌اند، توجه کنید.

واژه‌هایی مانند «فرهاد، نرگس، مینا، داستان، کتاب و فروشنده» برای نامیدن کسی یا

چیزی به کار می‌روند و «**اسم**» هستند. اسم می‌تواند در جایگاه نهاد، مفعول و یا متمم قرار

گیرد و به ترتیب نقش نهادی، مفعولی و متممی پیدا کند.

با نگاه دقیق‌تر به اجزای جمله، می‌توان نتیجه گرفت که اجزای اصلی تشکیل‌دهنده

جمله، فعل و اسم هستند. فعل، فقط در جایگاه فعلی قرار می‌گیرد؛ اما اسم در دیگر

بخش‌های جمله می‌آید و نقش‌های مختلفی را می‌پذیرد.

اجزای جمله را در ابیات و عبارات زیر مشخص کنید

۱- خورشید نور گرم و سوزانش را بر سینه زمین پهن می کرد .

۲- جوانه دهان خشکش را باز کرد

۳- بال های ظریف سنجاقک در روشنائی روز می درخشید

۴- قلبش از درد فشرده شد

۵- گفتم : مرا غم تو ، خوش تر ز شادمانی

تکلیف ۱ :
در هریک از ابیات و عبارات زیر ، نقش دستوری اجزای جمله را مشخص کنید

۱- تو به این سرزمین بی حاصل شادی و طراوت بخشیده ای

۲- رطوبت دلپذیر و گوارایی را در ریشه اش احساس کرد .

۳- گفتم که سوخت جانم از آتش نهانم

۴- هریکی برگ کوچکی در دست باز انگار ، زنگ انشا بود

۵- غنچه هم گفت : گرچه دلتنگم مثل لبخند ، باز خواهم شد

تکلیف ۲ :
مصدر ، بن ماضی ، بن مضارع و زمان فعلهای زیر را مشخص کنید .

- ۱- گذاشته بود .
- ۲- می گذشت
- ۳- می فشرد
- ۴- غلتیدند
- ۵- می غلتند
- ۶- می خراشد
- ۷- می خروشدیم